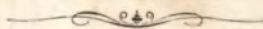

An. I. 1865. nr. 1-21 pag.

FAMILIA

FÓIA ENCICLOPEDICA SI BELETRISTICA

CU ILUSTRATIUNI.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

PROPRIETARIU, REDACTORU SI EDITORU :

IOSIFU VULCANU.

ANULU I. — 1865.

95-b-

PEST'A 1865.

S'a tiparitu prin **Alesandru Kocsi** (in tipografi'a lui Érkövy, Galgóczy si Kocsi.) Piatu'a de pesci nr. 9.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

100 1000

CUPRINSULU.

I.

Portrete si biografii.

	pagin'a
1. Nicolau Zsiga	1
2. Dimitriu Bolintineanu	17
3. Timoteiu Cipariu	33
4. Elisa Circa	45
5. Ioane Popasu	57
6. Henricu Heine	72
7. Constantinu Rosetti	81
8. Georgiu Baritiu	93
9. Georgiu Lazaru, de G. Baritiu	97, 109, 121
10. Vasiliu Alesandri	105
11. Franciscu Liszt	117
12. A. Papiu Harianu	129
13. Georgiu Tcutu	141
14. Alesandru Sterca Siulutiu	153
15. Simeonu Barnuti	165
16. Lord Palmerston	177
17. Victoru Hugo	189
18. Samuilu Vulcanu	201
19. Dora d' Istria	213
20. Andreiu b. de Siagna	225
21. Georgiu Hurmuzachi	237
22. Ioane Ratiu	249

II.

P o e s i i.

Vasiliu Alesandri : Dorulu Romancei	107
Dimitriu Bolintineanu : Fetiór'a de la Prutu	18
" " La o femeia de Sapho	204
" " La Afrodita de Sapho	227
Georgiu Crisianu : Laculu de Lamartine	131
Codru Dragusianu : Svatulu unui parinte bunu	178
Arone Densusianu : Trilogia elegica	2
" " Singuretatea	238
H. Granda : Pastorulu	118
Julianu Grozescu : La mór'a Ilénei	26
" " Diu'a lui Cratiunu	250
At. M. Marienescu : Imperatulu Salabegu, balada popor.	83
Georgiu Tcutu : Domniti'a Rucsandra, balada	46
" " Fantan'a Cerbului, balada	143
" " La Elena	167
" " La unu fluturu	215

pagin'a

Iosifu Vulcanu : O séra in gradina	34
" " Cantece, de Henricu Heine	69
" " Cantece de amoru I—V.	95, 155
" " Ori ce sê fi, de V. Hugo	190
M. Zamfirescu : Pe tiernulu marii	59

III.

Istorióre, novele si romanuri.

Georgiu Baritiu : Eroin'a de la Gaeta	6
E—na C. D. : Regin'a dupa mórte	22
Julianu Grozescu : Caderea Timisianeii 3, 19, 35, 48, 59, 70	
Ioane Somesianu : Mai bine mórta	84, 95, 107, 119, 131
Ioane Siepetianu : Flórea de pe Cerna	155, 167, 179, 191, 204, 215
Iosifu Vulcanu : Biografi'a unui arbore	227, 239, 251
" " Columba, de Alesandru Dumas	11, 26, 40, 52, 64, 78, 89, 100, 113, 124, 136, 148, 162, 173, 185, 197, 209, 220, 232, 244.

IV.

Articuli instructivi.

Georgiu Baritiu : Sciintiele tehnice	157
B. P. Hajdeu : Ionu Voda celu cumplitu	75, 86
Lucanu : Ceva despre poterea spirituala a anima- lelor	133, 144
Gavrilu Popu : Anticitatea romanilor din Ungaria	169, 181, 193
Alesandru Romanu : Analisca limbei romane	38, 50, 62, 74, 241, 254.
Anonimu : Fondarca Romei	135

V.

Ilustratiuni.

1. Tabl'a lui Traianu	4
2. Panteonulu pe tempulu imperatilor romani	5
3. Capitoliulu din Washington	9
4. Cetatea Columbatii	20
5. Mór'a Ilénei	21
6—9. Instruminte economice	24, 25

	pagin'a
10. Piat'ă de frunte din Mexico	36
11. Colosecul din Roma	37
12. Detunata în Ardealu	49
13. Castelul Miramare	61
14. Timisiôr'a demultu	73
15. Varsavia	85
16. Gibraltarul	96
17. Manastirea de la Argesiu	108
18. Esecutarea Oratoriului lui Fr. Liszt	120
19. Templul lui Romulu	132
20. Portul de la Triestu	145
21. Column'a lui Traianu	156
22. Cas'a deputatilor în Pesta	168
23. Romani din Ardealu de langa Muresiu	180
24. Ruinele puntii lui Traianu	192
25. Gimnasiulu din Beiusiu	205
26. Chei'a Turzii în Ardealu	216
27. Deschiderea dietei la Clusiu	228
28. Biserica de la Densusi	229
29. Strimtur'a Dunarei aprôpe de Orsiova	240
30. Pescer'a veneta de la Capri	252

VI.

Articoli de petrecere, caletorii, si altele.

Arone Densusianu : Suveniri si impresiuni de caletoria 99, 111, 124, 134, 146, 160, 171, 183, 194, 206, 230, 244, 258.	
Julianu Grozescu : Toalet'a aninei femeiesci, dupa Saphir	217
Iosifu Vulcanu : Revista sociala	14, 30, 151

	pagin'a
Iosifu Vulcanu : Radu III. celu frumosu	102
„ „ Cronica din Pesta	235, 247, 259

VII.

Moda si modele de lucruri femeiesci.

Revista de moda	211, 222, 246
1—41. Modele de brodaria 13, 29, 42, 54, 115, 127, 187, 199, 223.	
42. Substernutu indreitu de lampa	66
43. Mode de litere pentru marcare	79
44. Vivandier'a ca tienetôrea uneltelor de cosuti	91
45. Dintela indreita pentru invelitôre de patu	139
46. Velu de lampa	175
47. Papuca de demanétia	211
48. Decoratiune pentru perina de divanu	234
49. Invelitôre de lampa	246

VIII.

D i v e r s e.

Espusetiunca agronoma în Pesta	24
Teatrulu nationalu în Brasiovu	43
Publicatiunea stipendiilor Mocioniane	51
Adunarea Asociatiunei transilvane la Abrudu, (pe invelitôrea nrului 9.)	
Afara de aceste în fie-care numeru noutâti sociale, literarie, artistice, apoi gaciture si a., ér' pe invelitôre corespundintie, feliurite, notitie de folos, noutâti din strainetate, diuariulu gradinariului, numele prenumerantilor.	

Foia enciclopedica si beletristica cu ilustratiuni.

Pest'a

5/17
Juniu
1865.

Este in fie-care luna de trei ori adica in 5, 15,
si 25. dupa c. v. continendu done cele.

Pretulu pentru Austria

pe Jun.—Sept. 2 fl. —
pe Jun.—Dec. 3 fl. 50 cr.

Pentru Romania

pe Jun.—Dec. unu galben.

Nr.

1.

Cancelari'a redactiunii

Strat'a lui Leopoldu Nr. 18.

unde sunt a se adresa manuscriptele si banii
de prenumeratiune.

Epistolele nefrancate nu se primescu isi opurile
anonime nu se publica.

I

curat

anuale.

NICOLAU ZSIGA.

Inflorirea, stim'a si nemorirea cutarei natiuni at'erna de la cultura ei. Natiunea fara cultura nu poate resiste valurilor amalgamatoare a le timpurilor ci pierde de pe fati'a pam'ntului ca-si florea batuta de ventulu to'rnei si istoricii nu voru insemna despre dens'a nimica remarcabilu.

Deci barbatii carii se lupta din to'te poterele pentru dezvoltarea si latirea culturii m'rita recunoscintia, stima si devotamentu din partea toturoru conationaliloru si lauda din partea toturoru omeniloru culti.

Noi Romanii, lauda

Nicolau Zsiga.

Domnului, inca ne potemu mandri cu cati-va barbati devotati pentru causele nostre natiunali, barbati cari aducu sacrificie pe altariulu mamei nostre comune si pentru inflorirea culturii natiunali. Onore loru!

Natiunea romana numera intr'acesti barbati ai sei si pe domnulu Nicolau Zsiga: deci noi credemu a face o surprindere placuta cetitoriloru nostri, comunicandu in nrulu antaiu alu foiei nostre, fondate pentru dezvoltarea si latirea culturii natiunali, portretulu acestui barbatu bine meritatu.

Dlu Nicolau Zsiga

Dlu Nicolau Zsiga e nascutu in 4. Optomvre 1792. in Santulu Nicolau romanescu, (unu satu in comitatulu Biharei, aprópe de Oradea-Mare, —) din parinti economi si crestini buni. Tênerulu Nicolau dupa absolvirea a patru clase gimnasiai in Oradea-Mare, se facu negutiatoriu totu acolo, unde peste doi ani de dile se casatori cu *Anna Cosperda*, cu carea traesce pana in diu'a de astadi in cea mai dulce fericire, avendu cu dens'a unu fiu si doue fiice.

Activitatea si diliginti'a sa neobosita secerá rezultate imbucuratóre; negutiatori'a sa devini una din cele mai cunoscute in Oradea-Mare. Si cu câtu i se imbunetati starea materiale, cu atatu mai multu anim'a-i palpitá de bucuria, vedindu-se aprópe d'a poté realisá planulu seu celu mai ferbinte a depune pe altariulu natiunei o jertfa respectabile.

In anulu 1854. domnulu Nicolau Zsiga si soci'a sa depusera in cass'a de pastratu din Oradea 20,000. fl. v. a., care aducandu 5% interesulu se impartí la 20. sudinti romani saraci de religiunea gr. or. capetandu fie-care studinte 50. fl. v. a. In anulu 1860. dlu fondatoriu cumperá cu 18000 fl. pentru fundatiune o casa in loculu celu mai frumosu alu cetátii, ér celelalte doue mii remase se spesira cu ocaziunea reparaturei. De atunce 10 studinti din gimnasiu si din Academia de drepturi se provedu la fundatiunea „St. Nicolau“ cu viptu, cortelu, incalditu etc. In anulu 1862/3 radicá tota fundatiunea cu unu tractu, imprumutandu cu ocaziunea asta 15,000. fl. pentru spesele edificare, si acestu imprumutu sub acea conditiune, ca in decursu de 15 ani densulu si urmatorii sei sê incasseze vinitulu localitatiloru noue si dupa espirarea acestoru ani tota cas'a va trece in proprietatea fundatiunei.

Afara de acestu faptu maretiu, carele i eluptá unu nume nemoritoriu si pentru care Maiestatea sa lu-decorá cu „crucea pentru mèrite“ dsa demustrá inea prin multe fapte marinimóse iubirea sa catra natiune si beserica. Augustimea colóneloru nóstre nu ne iérta a le insira tóte, dar de alta parte ne si tememu a nu vatemá cumva modesti'a respectabilului barbatu, — pentr' acea vomu amintí numai unele: beseric'a din *St. Nicolaulu* rom. neavendu turnu, i facu turnu frumosu pe spesele sale, — romanii gr. or. din *Tinc'a* neavendu neci locu de beserica, densulu li cumperá fondu cu 500 fl. si pentru zidirea besericei mai doná inea 500. fl. — la rennoirea besericei din satulu *Serbi* zelosulu nostru mecenate asisdere acurse cu o suma frumosica.

Dupa aceste dara suntemu in dreptu a crede, cá toti romanii adevirati voru dorí cu noi impreuna: Onorabile betranu, patronule tenerimei si alu beserice, *intru multi ani se traesci!*

Iosifu Vulcanu.

TRIOLOGIA

ELEGICA.

I.

Lacremiora.

(Simbolulu plangeriloru si alu suspineloru.)

Din diori si pana 'n séra, din séra pana 'n diori,
O! dulce, candidu angeru, eu versu la lacremiori.
Ca marea 'n vijelia, lumina 'ntre lumine,
S'abate si se frange ah! peptu-ni in suspine!

Candu tóte 'n giuru de mine se 'nbeta de placeri,
Eu singuru storecu paharulu amareloru doreri;
Candu ari'a-i senina si aurosulu sóre
Prin eteru linu s'aventa'n vestmentu de serbatóre;

Candu florile 'n campia se 'nbeta de amoru
Sub aripile blande zefirului usioru;
Candu vâile resuna de siópte-armonióse,
Ce lasu ridîndu pe petri torente argintóse;

Candu paserike 'n plaiuri serbéz'a loru festinu
Cu melodii ce-egala a sfereloru suspinu;
Candu tóte s'adreséza 'n accente d'armonia;
Candu tote suntu rapite d'anoru si bucuria:

Eu singuru stau in lume departe si strainu,
Si tóte-a mele canturi suntu canturi de suspinu.
Ah! numai pentru mine, pe plaiulu vietii mele,
E diu'a fâra sóre si nóptea fâra stele, —

Torentulu fâra siópte, campi'a fora flori,
Si codrii fâra frundie si fâra cantatori:
O! numai pentru mine in lume totu jelsece
Si totulu se abate, si totulu vestiedesce.

Candu chipulu teu de sóre pe ceru-mi a apusu,
O! tóte, tóte, angeru, in doruri s'au repusu.
Rentorce dar' rentorce, si tóte 'n giuru de mine
Se voru schimbá in canturi, in splendide festine.

II.

Nu-mo-uită.

(Simbolulu suvenirii.)

Cum o dulce stéua blanda, luminósa
In tacerea noptii luneca 'n cteru :
Astu-felu tu copila frageda, voiósa,
Ai sboratu ridianda p'alu vietii-mi ceru.

Sub a tale gratii, tainica lumina,
Ce revérsa 'n giuru-i chipu-ti angerescu ;
Sub a ta zimbire candida, seniva,
Flamele ce ochi-ti magieu polcescu :

Viéti'a mea atuncea si-a serbatu festinulu.
Primevér'a d'auru, raiulu pamentescu ;
A 'nfloritu voiósa eum inflore crinulu
Sub lumin'a blanda ochiului cerescu.

Cum in giuru de Ganges unu poporu traesce
Numai cu profunulu florile ce-esalu :
Eu traian atuncea dulce, angeresce,
Numai cu-alu teu farnecu tainicu, virginalu.

Tote 'n giuru de mine se pareau ridinde,
Totulu fericire, totulu paradisu ;
Eu treceam p'a vietii plaiuri in florinde,
Astu-felu eum nu trece omulu neei in visu.

Ah ! dar' din acésta rara fericire,
Dile 'necunmate de ceresei placeri :
Tota mangacrea este-o suvenire,
Grele-adunci suspine, lacrimi de doreri.

Unde sunteti dile, voi ceresci momente,
Vati intorsu in ceruri d' unde-ati ratecitu ?
Unde suntu a vostre radie dulci si sante,
Care luminase sufletu-mi umbritu ?

P'unu altu plaiu in lume ati trecutu voi óra,
Straluciti in vietii'a altui moritoru ?
Ati peritu ca fumulu ! astu-felu se stracóra
Totu ce-i svavu, ferice si incantatoru !

Dar' ori-unde 'n lume, in nemarginire,
O ! tu sóre-alu vietii-mi blandu vei luminá,
In eternu in sinu-mi dulcea-ti suvenire
Va 'nflori jelinda — nu te voiu uitá !

III.

M a c u.

(Simbolulu visurilor.)

Ah ! veniti voi tainici visuri dulci de auru,
Si pe caralu vostru de lumini ceresci,
Mai aduceti umbr'a scumpului meu lauru,
Sé umbresc'a a mele doruri sufletesci.

Totulu pentru mine astadi e dorere,
Totulu desperare, plangeri si amaru ;
Numai voi o visuri, blanda mangaere,
Mai versati in sufletu balsamu si nectaru.

Singuru voi mai sunteti ce pe plaiulu vietii
Ati rematu sincere inca 'n giurulu meu ;
Singuru voi o ! visuri, raiu alu frumusetii,
Mi-aratati in taina p'alu meu dommedieu.

Scuturati ah ! dara fâra inectare
Ale vostre magiei aripe de flori ;
Transportati in lunga lina leganare
In a voste regii sufletu-mi de doru.

Ah ! rapiti si duceti vested'a-mi fiantia
In a vostre plaiuri, in a vosta elisu,
Unde 'nflóre splendidu dulcea mea dorintia,
Si lasati sé-mi fia vietii'a numai visu !

*Ar. Densusianu.***Caderea Timisianeii.**

— Novela istorica —

I.

Atátu de teneru si atátu de tristu !

Scolati-ve umbre maretie a trecutului gloriosu . . . ! — Iviti-ve splendide de radiele gloriei depline, si luminati stranepotiloru caduti in intunereculu nemarginitu ; — desceptati si nutriti dulcea sperantia a romanului, cá steu'a marirei inca va sé se mai ivésca pe ceriulu vietiei natiunali . . . !

. . . O radia inca din glori'a trecutului lungu sé incaldiésca animile inghiatiate . . . Tramite-ti o voce lina, ca zefirulu demanetiei, sé aduca balzamulu mangaierei celoru intristati . . .

. . . Iviti-ve maretie umbre in gloria deplina, portandu cununele nemoririi, si spune-ti celoru ce v'au uitatu, cá precátu a-ti fostu de mari *in victoria*, atátu si *in cadere*. — Spune-ti, cá v'ati luptatu pentru vietia, libertate . . . si daca a-ti caditu fatia cu colosulu imensu a inamiciloru, caderea vi a fostu o trecere la alta vietia, cá-ci preferendu mórtea corpului, vi-a-ti liberatu vietii'a spiritului de mórtea sclaviei . . .

. . . Iviti-ve umbre maretie ! . . .

Erá anulu 999.

Ultimele radie purpurie a sórelui de séra se resfrangeau pe crucile besericiloru din Muresian'a, — sórele obositu pareu, cá sta sé mai arunce încá-o lunga privire spre natur'a cuprinsa de-ntristare . . . cand *Cladu*, betranulu domnitoriu a Timisianeii, obositu de ani, cu o presentire

dorerósa chiamà la sine pre nepotulu seu *Optumu*. tenerulu erou, carele inca 'n primavér'a vietiei a seceratu laure de bravura de pe campulu sangerosu a lupteloru, si s'a distinsu prin agerimea spiritului seu in tempu de pace.

Atletulu june se ivì naintea betranului erou, carele lu-privì lungu. Tacere adanca domniá cand tînti spre iubitululu seu nepotu ochii sei, ce paréu a fi inroati de lacrimi; — in urma o viua bucuria lucea pe fati'a-i onesta, pareu a fi incantatu de-o dulce sperantia, ce-i indulcéu tardiele óre a vietiei plina de lupte si ingrigiri, — pareu a fi inpacatu cu sórtea, cand luà spad'a stramosiésca de pe parete si intindiendu-o nepotului seu, i díse :

susu decátu viéti'a-ti propria. Cu credintia 'n Ddieu privesce la ceriu si promite-mi, câ vei amá patri'a, vei adorá natiunea ta si totudeuna vei fi gata a te sacrificá pentru libertatea si glori'a ei, cá sê potu mori mangaiendu-me cu acea dulce sperantia, cá patri'a mea va fi fericita . . . ! . . .

Junele *Optumu* adancu patrunsu de vócea magica a moribundului, primindu sabi'a strabuna, si naltindu spre ceriu, cu o inspiratiune nobile eschiamà:

— Juru pe Ddieu, câ voiu amá patri'a, voiu adorá natiunea si pana la ultim'a mea spiratiune voiu fi gata a me sacrificá pentru marirea loru..!

— Asia! . . . asia iubitululu meu! . . . fi bi-

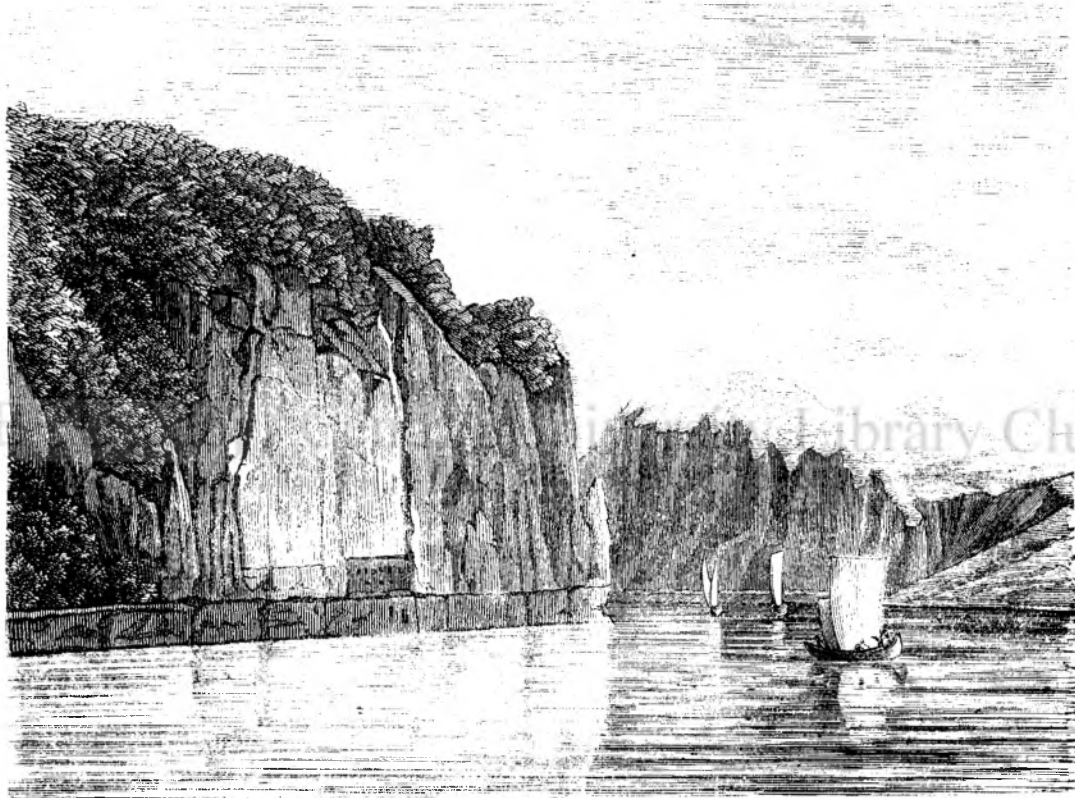

Tabla lui Traianu. (Teestulu a se vedé pe pegin'a 8.)

— Nepóte! vedi spad'a acésta ce in timpuri indelungate a seceratu gloria aperendu libertatea Timisianeii. Pe ea nu vei aflá neci o péta, splendórea ei arata bravur'a acelora ce o au portatu! — Acum — acestu talismanu a tierei si natiunei mele ti-lu incredintiezu tie . . . tu esti a mea sperantia, tie-ti incredintiezu marirea natiunei . . . in manile tale depunu venitoriulu patriei . . . Fi devotatu ei, si nu uitá, câ acésta tiéra frumósa e incungiurata de inamici crancenii, ce neincetatu voescu s'ó cucerésea, dar tu sê fi neadormitu si neobositu spre infruntarea loru . . . Sentu curmarea vietiei mele, putinu voiu mai respirá aerulu patriei mele, — privesce la corpu-mi ce se inclina 'n mormentu cautandu odihna. — Fi devotatu patriei si o iubescce mai pre-

necuventatu . . . iubescce patri'a, careia i dorescu . . . sê . . . fia . . . fe—ri—ci—ta . . . !

Aceste fura ultimele cuvinte a betranului *Cladu*, cand stringandu man'a nepotului seu, mai aruncá o privire trista asupra Timisianeii, precum si-tramite sórele de séra ultimele sale radie, si adormi spre eternitate in bratiile lui *Optumu*.

Intrég'a *Muresiana* se inbracá in doliu audindu trist'a fáima despre mortea domnitoriului bunu. —

Funerulu catafaleu pre care odihnea mortulu erá incungiuratu de-o multíme intristata.

O adanca si maestósa tacere domniá in sala luminata de luminele catafaleului si candelule, ce revarsau o lumina magica-misteriósa

peste fati'a palida a mortului, ce parea cã dõrme, visandu pace, fericire . . .

O juna virginiõra, o flõre abia desceptata spre in florire, ca unu angeru plangatoriu, inbracata 'n doliu ingenunchia radiemata pe mortu. Acãsta erã *Elena*, nepõt'a repausatului. Pletele-i undõse curgëu pe sinu-i palpitande, precum se inclina salci'a trista spre rosele leganate de ventu.

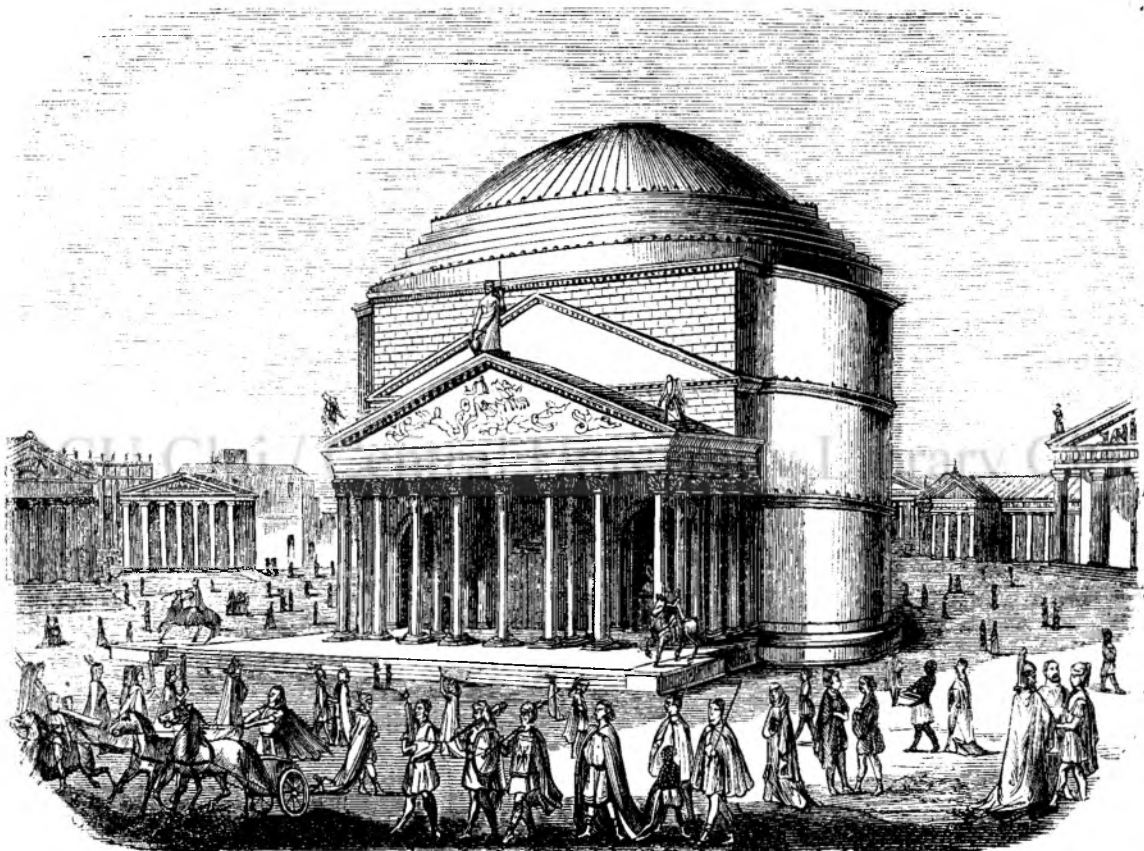
Langa ea statea *Irin'a* soci'a lui, *Optumu*. — Ca o statua viua se naltia maiestõsa langa trist'a juna. — Fati'a ei nu esprima gele, ochii nu-i ardëu in lacrimi, ci distrasa privea acusi asupra multimei, acusi spre *Optumu*, care mai in depar-

Dar' põte mai bine e, cã n'a vediutu acãsta mai bine cã n'a vediutu mimicu?

Pe fati'a lui se resfrangea o inspiratiune, ce-i descoperi regiunile nalte . . . o ideeã marëtia dadea aripe animei sale, cand vedea in venitoriu fericirea si marirea patriei.

Cand si cand o dorere interiõra, ca unu nu-õru usiorelu ivindu-se pre fruntea-i serina, umbriã radiela bucuriei, ce dadëu atãta splendõre magica feçiei sale . . . Asia de tristu parea atunci! . . . põte a prevediutu tabloulu celu mai in fioratoriu — *caderea patriei*?!

Cu in fiorare si compatimire privëu cei de

Pantheonulu pe tempulu imperatoru romanu. (Vedi pagin'a 10.)

tare de catafalcu, statea radiematu de unu stel-pu, si cufundatu in meditatiuni adanci.

Elu parea, cã nu observãza nemicu ce se intempla in pregiurulu lui.

Nu audiã rugatiunile line si patrundietõrele hore funebrale a calugariloru cuviosi.

Nu observã neci cantecele vaietatorie a *mueriloru plangatõrie*, ce marëu pre celu adormitu, cantandu-i faptele eroice, si esprimandu dorerea poporului, ce sente prin mõrtea lui.

Optumu nu observã nemicu, pecand de se uitã in pregiuru potea vedë, cã toti cei de fatia, afara de soci'a sa, erau inpresorati de gele, si sacrificau memoriei gloriõse a unchiului seu, lacrimi stõrse de dõrere.

fatia la densulu, candu ca o statua trista statea nemisicatu, potendu servi de simbolulu dorerei . . . fiecare si-necã unu suspinu adancu: *Atulu de teneru si atatu de tristu!* . . . !!

Irin'a, care pana acum cu atãta nepasare se aratã, tresari inuimta de supararea ce se revelã pe fati'a sotiului seu. Ea, se senti adancu misicata; se desceptã in densa detorintia firësca de femeia, — porni sã mërگا la *Optumu*, sã-l mangaie cu cãte-va cuvinte dulci de consolare, — dar' indata i-se oprì pasiulu: ca inpetrita statea pe locu, privi lungu la elu si murmurã in sine:

(Va urmã)

Juliani Grozescu.

Eroin'a de la Gaët'a.

Marimea si tari'a de sufletu in nefericire, constanti'a la intreprinderi mari, curagiulu in fati'a periculeloru, acestea sunt mai virtosu acelea calitati frumose si maretie, pe care multi barbati in trufi'a loru le denega secului femeiescu neconditionatu, fara neci o esceptiune.

Nu mi-a venitu in minte a plesni legea naturei in fatia si a nega superioritatea barbatului in generalu in lumea fisica, mórale si intielesuale; inse tocma asié voiu sustiené, cumca multe femei au ajunsu, au si intrecutu pre multi barbati cu nobilitatea inimei, cá si cu tari'a de sufletu si cu devotamentulu pentru cause si scopuri, care li s'au parutu loru bune, drepte, mari, sacre. Sê trecemu preste câte-va esemple din seculii cei mai departati, pentrucá sê nu ni se impute de catra critic'a cea mai apriga, cumca ne amu ocupá cu personaje fabulose; pentruca altumintrea amu incepe de la *Ester*, carea scapa pe aservitii evrei de unu tiranu cumplitu; amu veni apoi la *Lucreti'a*, carea si-resbuna pentru onórea compromisa prin unu fiu de rege desfrenatu cu pumnariu infiptu in peptulu propriu; amu ajunge apoi la *Cloelia*, pe carea patriotismulu seu o arunca in Tiberu, pentru cá cu innotulu sê scape din castrele regelui Porsenna; — la *Veturia* si *Volumnia*, cari au desarmatu pe crudulu Coriolanu; la femeile din *Cartagen'a*, cari in resboiulu alu treilea isi depusera pe altariulu patriei nu numai juvaerele, ci si perulu capului pentrucá sê se impletésca din elu funii de corabia, ear' apoi se aruncara pe sinesi in flacarele ardietorci cetáti, numai ca sê nu ajunga in servitutea romaniloru. In locu de acestea amu poté numerá alte si alte esemple adeverate pe deplinu in decursulu istoriei omenimei, pentru ca sê ni proptimu susu atins'a tesa. Amu poté adeca descrie virtutile *Octaviei* fatia cu blaste-matiile unui Antonius si ale unei lapedature de femeia precum a fostu regin'a Cleopatra; amu sci citá mai multe martire din lumea crescina a seculiloru d'antáiu si mai tardie; amu aflá chiaru pe tronuri femei ca *Margaret'a* de Anjou, care cu talentele sale suplinia tóta trandavi'a barbatu-seu (1430—70), *Maria* de Burgundia (m: 1482.) *Maria Teresi'a*, nefericit'a s'a fiica *Maria Antoineta*, *Louis'a* nobil'a regina a Prusiei, carea fusese destinata de sórte a infrunta trufi'a necrutiatóre a lui Napoleonu I. pentruca unele femei cá acestea tocma in desastru au sciutu a se aratá si a fi in adeveru mari; nu ne-amu retiené earasi a memoria femei precum au fostu mam'a lui *Stefanu* celu mare, cum si socia lui *Mihaiu*, care a im-

partítu mii de pericule cu barbatu-seu; séu *Ioan'a* d' Arc (Orleans 1429—30), *Charlotte Corday* acea fecióra, carea scapá pe Franci'a de unu monstru cá Murat, de si sciuse fórte bine, cá capulu ei inca va cadè de gilotina precum s'a si intemplatu (1793.)

Tóte acestea modele, cátu de virtute strinsu intielésa, cátu de virtute patriotica, de marime si innaltíme a spiritului femeiescu, cum si alte mai multe asemenea acestora le concedemu amiciloru istoriei, ca déca voru aflá cu cale, sê le infatiosieze si publiculu nostru, ear' anume secului femeiescu. Eu din parte-mi me voiu margini astadi a infatiosia numai pe o contempurana, eara aceea este: *Maria*, jun'a si de sórte aspru cercat'a regina a Neapolei pana in a. 1860, sóra iubita a Mai: Sale imperatesei Austriei. Acea dómna cunoscuta Europei si cu numele de *Eroin'a de la Gaëta*, dete lumei unu esemplu nou despre ceea ce insémna si la o femeia convictiune de dreptu, simtieminte sublime, vointia determinata, despretiuirea vietiei in pericule, infruntarea mórtei cu unu curugiu in tóta privinti'a demna de admiratu.

Poterosulu si in multe privintie cumplitulu rege *Ferdinandu II.* morise pe nensteptate. Fiulu seu *Franciscu II.* ii succese la tronu; intr' aceea poteriile de spiritu ale acelu june suveranu neci decum erá de ajunsu pentru ca sê infrunte si respinga furtunele ce se apropiá spre regatulu neapolitanu; preste acésta elu neci intr'o parte a regatulu nu erá siguru de tradatori. In 4 Aprilu 1860. se rescolá partit'a revolutionaria in *Sicilia*. In 11. Maiu *Garibaldi* desbareá la Marsala. Comandantii flotei neapolitane nu i-s'au opusu, pentruca ei fusesera corupti cu sume mari, Generarulu *Lanza* nu a corespunsu asteptáriloru regelui. In 27. *Garibaldi* ocupase *Palermo*. In Augustu *Calabria* inca erá revoltata. In 5. Septemvre *Garibaldi* intrá ca triumfatoru in *Neapole* intre vivatele locuitoriloru. Regele cu putieanu mai nainte comandantu preste o armata de 80 mii, parasitu acum mai de toti, insocitu numai de credintiós'a sotia fugi la *Gaëta*.

In acestea dile de proba grea regele *Franciscu* se determiná a parasí cu totul *Itali'a* si a cautá scapare in vreunu altu statu unde-va. Jun'a regina se opuse barbatulu seu din tóte poteriile unui spiritu petruncu de sintiulu onórei si alu demnitáti sale. De cátu fuga rusinosa, — dicea dens'a, — mai bine mórte. Detorinti'a mea cá regina si cá socia me face ca sê resistu planulu de fuga. Intr' aceea mai totu ce au fostu tradatoru s'au departatu din impregiurimea regelui. Acum *Franciscu* si-reculese tóte poteriile, se de-

termină a despretiui rol'a de poltronu, si dete ascultare serbinteloru rogări ale reginei si a se aperá eroicesce. Se presupune, că atátu regele cătu si regin'a se mai nutriá inca si de aceea sperantia, cumca aperandu-se ei câte-va luni in *Gaëta*, pana atunci domnitorii Europei se voru invoi cumva, pentru ca sê-lu ajute a-si restaurá tronulu. In cartea destinului mse erá scrisu cu totul altu ce-va. Pe Burboni si pe Napoleonidi Europ'a nu-i mai incape in sinulu seu *alaturea*.

Fortarétia *Gaëta* este asediata pe o peninsula intinsa pe o lungime numai de 1500 metrii de catra apusu spre resaritu. Peninsul'a e despartita in doua figure geometrice, un'a *trapeza*, si alt'a *ovala*. Aceea are unu portu, unu arsenalu, spitale, casarme si palatiu regescu. Trei déluri Orlando, Atratina si Secco fortificate prea bine, sunt considerate că cele mai importante puncte strategice. De altu mintrea peninsul'a intréga se pôte considera că o singura fortarétia. O linia întreita de fortificatiune sapata mai totu in munte de pétra, desparte trapez'a de uscatu. Partea din laíntru spre Golfu e aperata prin unu muru incarcatu de baterii. Pe munte Orlando unu turnu cu casemate de 15. metrii inaltu. Mai de vale se afla trei magazine cu pulbere. In baterii sunt ca la siepte sute tunuri. *Gaëta* se renumera intre acelea fortificatiuni, cari nu se potu lua neei cu asaltu, precátu tempu nu li se taie comunicatiunea cu marea.

Intre acestea Garibaldi desgustatu pentru portările piemunteniloru, se retrase earasi pe insul'a *Caprer'a* numai cu câte-va lire in punga. Regele *Victoru Emanuelu* séu mai bine Cavour concrediu bombardarea *Gaëtei* generalului *Cialdini* si admiralului *Persano*.

Acum regele inchisu in *Gaëta* cu mic'a óste remasa lui credintiosa erá proprie insusi elu gubernatorulu cetatei, pentru că in adeveru elu conducea lucrările si comandá mai multu de cătu ori care altu generalu. Inse cine este acea dómna tenera, de statura mijlocia, cu pelariutia rotundióra impenata, cu rochia scurta pana in fluierei picióreloru, cu botine naltisioare pintenate, cu mantelu mare militarescu aruncatu preste umeri, acea dómna a carei cautatura sigura si petrundietóre din ochii sei schinteitori se pare că ajunge preste totu, si pune ca prin unu farmecu totulu in miscare? Aceea este insa-si regin'a *Mari'a*, destinata de provedintia a da secului seu contemporanu sublimulu modelu de curagiu, constantia, toema si virtuti militare insocite totu odata de inima compatimitória.

Pe la inceputulu lunei Noemvre 1860. parchei regesci i remasese numai *Gaëta*, incolo

tóte se perdusera. La inceputulu bombardamentulu regin'a *Mari'a* pausase câte va nopti pe o corabia spaniola, eara spre serbatorile Craciunulu s'a retrasu impreuna cu barbatu-seu intr'o locuintia saracutia din casematele suterane. Scarisióra angusta si intunecósa conducea preste unu coridoru la trei camarutie umedóse. In un'a din acele camarióre lumin'asorelui petrundea numai prin o luca rotunda, inse si aceea umbrita tare prin mai multe bârne gróse alaturate acolo inadinsu pre cătu erá sê tiena bombardarea cetátii. Dóue paturi anguste si o mica mésa de scrisu sunt cele mai de frunte párti ale mobilaturei locuintiei unui rege, carele inainte numai cu câte-va luni erá proprietariulu celoru mai frumoése palatiuri. Preste alte lipse si suferintie, la care erá supusa parchi'a regéseca trecemu cu vederea, destulu atáta, că adeverat'a valóre a ómeniloru se cunosce in tempu de lipsa si calamitati.

Regin'a visitá spitalele pe fiacare di o data, si adnotá rugamintile celoru raniti, ajutá chirurgiloru, prepará si aplicá scame (charpie) la cei raniti si operati prin instruminte chirurgice, mai in scurtu densa acolo indeplinia servitiulu unei sorori misericordiane.

In 7 Dec. piemuntenii apucandu-se de bombardare cu furia mai mare de cătu pana atunci, din 70 tunuri batura cetatea diece óre intregi asié, in cătu pe fiacare minuta strabatea celu putienu câte trei bombe in laintru. Un'a din bombe se sparse tocma din aintea casematei si a ferestrei, din daraptulu careia stá regin'a cu unu colonelu. Lemnari'a de langa feréstra se prefacu in tiandare, eara stiel'a sarí reginei in fatia; tunci dens'a retragéndu-se de la feréstra si suridiendu dise: „Ce badaranu e acelu Cialdini, că me totu alunga de la unu locu la altulu Acést'a se intielege asié, ca cu câte-va dile mai nainte o bomba cadiendu sparsese pana in cascior'a ce erá de a supra camerei reginei, eara alt'a plesni se tocma din aintea palatiului. Petrile desgropate si respandite prin acea bomba sfarmara si acolo ferestrele ranindu mai usioru si pē ambasadorulu spaniolu Barmudez de Castro. Atunci regin'a vediendu că numitulu domnu scapá cu acea lovitura usióra, gratulá dicandu-i in tonu ca de rivala: „Domneat'a luasi o rana, eara eu neei macar o sgarietura.“

Pana in 19 Ianuariu comunicatiunea cetatei cu marea mai erá inca libera, pentru că admiralulu *Barbier de Tinan* avuse pana atunci porunca strinsa de la imperatulu Napoleonu, că neei decum se nu suferé apropierea flotei piemuntene. Acum inse Angli'a pretinse in totu adensulu, ca flot'a francése se se retraga, sê lase cetatea in

voia sôrtei, séu vorbindu mai pe fatia, Angli'a pretinse, ca si Napoleonu sê arunce masc'a la o parte, ceea ce s'a si intemplat. Din acelu momentu *Gaë'l'a* se putea privi ca perduta si regele ca unu omu, carele e *detoru* a se mai luptá inca numai pentru onóre.

In 22. Ian. bombardarea se reincepù din nou; inse curagiulu si resistinti'a garinsónei inca nu erá infranta. Numai dupa ce magazinele de bombe si de pulbere fusera aruncate in aeru, incepù a se incinge descuragiulu si ingrijarea; cara esplosiunea din 3. Fauru fu decidetóre, pentru cà prin aceea in fruntea din afara de catra mare se facù o ruptura mare de muru, sub care se mormentara 50 ostasi cu unu generalu impreuna. Intre alte esplosiuni ce au mai urmatu, cea din 6. Fauru a fostu atátu de fiorósa si fatale, in càtu ingropà câte-va sute de ostasi, cara cutremurulul causatu prin ea sesenti in distantia de siese miliare italiene. Totu pe atunci incepura a se ivi inca si bóle lipitióse in garnisón'a cetatei. Acum regele se vediù constrinsu a capitulá, ear' regin'a inca cunoscu, cà de aci incolo versarea de sange omenescu neci decum nu mai putea avé locu. Piemuntenii ocupa cetatea in 14 pe la 8 óre diminéti'a. In aceea si ora regele cu famili'a si curteni'i sei se imbarcà pe corabi'a francésca „*Meuette*“, pentru ca sê tréca la Rom'a.

S'au mai vediutu si in dílele nóstre femei, cari in mediloculu desvoltarei unoru eveniminte mari au intielesu pre barbatii séu pre fiii loru si au sciutu a respektá vointi'a determinata a acela; eara femei care se impinga ele insele pe barbatu pe campulu onórei si sê-lu constringa la fapte eroice ca si mam'a lui Stefanu pe fiulu seu, vei intempiná neasemenatu mai anevoia, pentru cà unele ca acelea se arata in omenime inca si mai raru decâtu se arata barbatii de geniu cari facu epoce in istori'a staturiloru si a popóreloru. Concedemu pré bucurosi, cà femei cà regin'a *Mari'a* au si nedisputatulu avantajiu alu educatiunei, alu traditiuniloru familie, alu esempleloru istorice, care li se tienu din ainte in totu decursulu invetiaturei loru; cu tóte acestea cunóscemu nenumerate casuri, intru cari acelea avantage nu sunt nicidecumu in stare de a suplini pe geniu si neci pe innascut'a facultate de a sinti nobilu si a eugetá sublimu, cu atátu mai putienu de a confaptui, pentru cà o femeia si inca numai de ani 19 sê se determine a se inchide in o-cetate, pentru cà sê suferé mai bine de trei luni tóte furiile si spaimel' unei bombardari inversiunate, cum si ale unei aparari desperate, precum a facutu eroini'a de la *Gaë'l'a*.

Ferice barbatii luminati, pre carii ii intielegu femeile loru, mai ferice aceea, carii in nevoile si persecutiunile sôrtei afla mangaiere la femeia, de trei ori ferice aceea, ale caroru femei seiu si potu nu numai mangaie, ci si imbarbatá si sustiené pe barbatu, cà acela niciodata sê nu concada cu inim'a. Cautáti pre aceste femei, pentru ca sê li aducemu loru devotamentulu nostru; eara déca cumva inca nu le aflati, rogati pe Ddiu ca sê vi le dea!

20. Aprile 1865.

G. Baritiu.

Tabl'a lui Traianu.

(Vedi ilustratiunea de pe pagin'a 4.)

Cuprinsu de unu doru misteriosu grabesce caletoriulu obositu de monotoni'a siesului din Banatulu timisianu, apropiendu-se de cunun'a maiestósa a muntiloru ce incingu acésta campia spre médiadi, si natur'a pare, cà voesce a recompensá pe bietulu caletoriu, cà-ci i vrajesce innainte in variatiune 'nuimitórie scenele cele mai romantice, ce pentru totudéuna se intiparescu in memori'a lui.

Dunarea obosita ne conduce printra déluri, munti si stance gigantice pana dincolo de Pórt'a de feru. Muntii din drépt'a si stang'a cu ospitalitate impedece cursulu undeloru lucióse, in cari ca nisce díne infrumsetiate cu buchete gratióse inganandu-se privescu dumbravele verdi si in-florite. Stancele serióse, ca nisce giganti be-trani, ce paru uitati de sine, stau inuimite póte de frumuseti'a bizara a panoramei ce se deschide inaintea loru.

Iciclea dintra copacii seculari se 'naltia ruine maiestóse, remasitie uitate din trecutulu celu mare, despre cari poporulu tienutului ti-va povesti traditiuni misterióse, ce-ti descépta fantasi'a, spre a-ti vraji cete de fiantie de marime si taria fabulósa, — fiantie ce póte neci cand nu au esistatu, dar' in memori'a fidela a poporului in eternu voru — *vietini!*

Dar' iata nu ne potemu opri lungu in aceste locuri; — vaporele grabesce ca spiritulu tempului presinte, ce necontenitu umbla cêrca si scrutéza oprindu-se numai acolo, unde observéza ce-va utilu in realitate, — pentru care castiga — *bani*.

Abea mai potemu in graba a privi stancele Babacaei maretie, de unde si adi mai resistu poterei eleminteloru ruinele cetatei *Columbatin*, candva pe tempurile romaniloru *Columbaria* numita. Dintra aceste ruine a seculiloru trecuti,

negresitu mai tare ne intereséza aceea, ce si adi, si inca multu tempu va mai vesti glori'a eterna alu aredicatoriului ei si acésta e, „*Tabl'a lui Traianu*“.

Cand sê esimu din stremtóra *Clisura*, fatia cu satulu Ogredina debarcámu pe malulu de ca- tra Serbia, si ne oprimu câtu-va sê privimu acestu monumentu maretiu aredicatu de „tat'a romaniloru de adi“, precum lu-numesce ferici- tulu *Sincai*.

Cand s'a aredicatu acestu monumentu, nu potemu detiermuri cu acuratetia. Sê deschidemu inse foliantele istoriei, sê vedemu luptele impe- ratului Traianu cu dacii, póte vomu aflá espli- carea ilustratiunei nóstre.

Antecessorii lui *Traianu* avura nenumerate si nenorocite lupte cu dacii cei eroi, má mola- teculu *Domitianu* a fostu constensu cu conditiuni dejositorie sê cumpere pacea legata cu *Decebalu*, regele daciloru. Prin acésta dacii s'au pré incrediutu, si neconte- nitu nepaciuiiau tierile vecine si imperiulu ro- manu. Ahea inse s'a urcatu *Traianu* pe tronu, indata si-a cunoscutu de detorintia neincun- giurabile, ca sê infrunte cerbicia lui *Decebalu*, si sê stérgea petele de rusine, ce intunecasera splendóra armeloru romane.

Provocatiunea lui laarme fu cu entusiasmu patrioticu primita de ostesimea romana, care cu sete asceptá oca- siunea dorita spre a se resbuná pentru dejosirea causata prin ducii molateci de mai nainte. Ostasii doriau unu beliduce energiosu, si in Traianu avéu deplina incredere, cá-ci au avutu oca- siune de a-lu cunósce de bravu ostasiu.

In anulu 101. d. Cr. a pornitu armi'a ro- mana spre *Dacia*. In cetatea *Siscia*, unde se varsa *Culp'a* in *Sava*, a concentratu *Traianu* armat'a sa, si de-aci pe la *Belgradu* trecandu Dunarea pe duóe punti aredicate spre acésta oca- siune, prin Banatulu timisianu de adi a strabatutu in Ha- tiegu pana la capital'a Daciei *Sarmisegetusa*, unde erá *Decebalu*, care fiindu surprinsu de re- pedea sosire a inamiciloru, cercá a legá pace cu *Traianu*; elu inse — precum dice *Sincai*: „totusi s'a lovitu cu ei (dacii); in care bataia de au si caditutu multi dintra Daci, dara dintra Romani

atatia au picatu raniti, câtu neci cárpe, cu care sê-i lege nu avea, dreptu acea *Traianu neci vest- mentului seu a partinitu, ci mai pe urma si-a taiatu camés'i'a, si o-a datu se lege ranele ostasiloru.*“ —

Decebalu apoi scumpu a cumperatu pacea legata cu *Traianu*, care cu triumfu mare fu pri- mitu in Roma, unde senatulu lu-a onoratu cu numele „*dacicu*“.

Acésta lupta, dar' mai alesu cea mai tardiú dobandita, cand — *Decebalu* calcandu credin- ti'a sa — a devastatu Daci'a intréga, pre *Traianu* lu-a preamaritu lumea 'ntréga. De aceea e fórte de crediutu, cá imperatulu invingatoru, prin acestu monumentu a voitu sê eternizeze memo- ri'a acestei victorie.

Astufelu s'a infintiatu tabl'a lui Traianu, care si adi se afla in loculu mai susu descrisu. — De ambele parti duóe figure aripate tienu gran- diós'a tabla scobita in stanca, carea de ómeni si vijeliele tempuriloru e multu ruinata, numai pe partea de susu se póte ceti urmatóra in- scriptiune:

IMP. CAES. D.
NERVAE FILIUS
NERVA. TRAIANUS.
GERM. PONT. MA. —

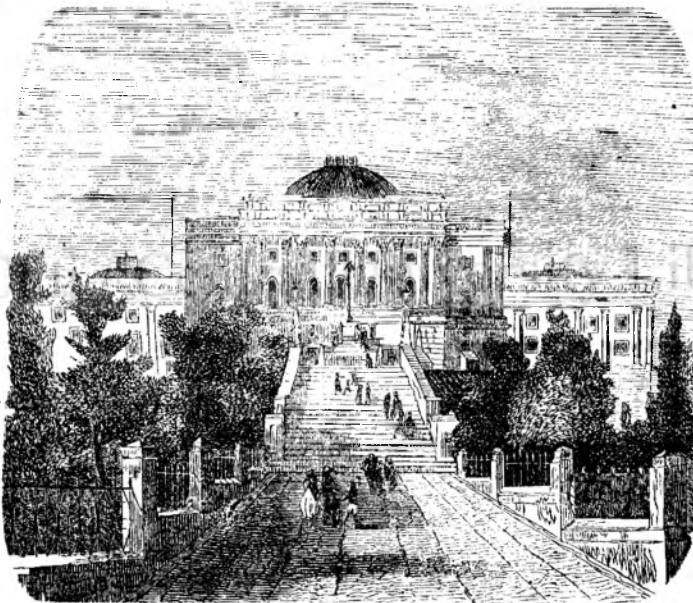
Mai multu nu po- turamu ceti, de óre ce mai in giosu literile sunt cu totulu sterse prin cele multe fatali tãti ale seculiloru. Pe- scarii serbi demultu se

scutescu in acestu locu, si in scobiturile cele mai adance aprindu foculu. Nu e mirare dara daca si literile cele de susu abia le mai potemu observá fiindu inecate de cenusia si fumú.

Ce va fi fostu mai departe scrisu, istori'a nu ni spune, dar' e destulu a sci aceia ce vedemu, adeca numele gloriosului *Traianu*.

Cum-cá acésta tabla s'a aredicatu indata dupa batai'a prima cu dacii, se vede de-acolo, cá-ci epitetulu „*dacicu*“, cu care fu ornatu Traianu prin senatu, lipsesce aci.

Atãta scimu despre acestu monumentu maretiu, care in decursu de 1700 ani a vestitu si necontentitu vestesce eroismulu stramosiloru nostri.

Capitolulu din Washington (Vedi pagina 10.)

Pantheonulu pe tempulu Imperatoriloru romani.

(Vedi ilustratiunea de pe pagin'a 5.)

Acestu edificiu monumentale, de-si nu straluce mai multu in marimea sa stravechia, totusi si astazi e admiratu de toti caletorii carii se abatu prin Rom'a. E unu capu de opera a arhitecturii: o suvenire a marierei strabune! Frumseti'a formei esteriore, proportiunea armonica a partiloru, stilulu de edificare precipitantu si tarimea edificiiului i asigura valoarea si onorea pentru toti timpii.

Pantheonulu s'a edificatu subu Augustu, pe tempulu culmei imperiului romanu, priu Agrip'a ginerele si beliducele lui in anul Romei 726, era inainte de Christu 27, in onorea tuturoru dieiloru. Peste pucinu in semnu de multamita pentru renunt'a invingere de la Actiu ce o secer'a asupra lui Antoniu rivalulu lui Augustu, lu-mai mari' cu unu ambitu largu si in tota form'a artificiosu. Form'a esteriore a edificiiului dupa cum arata si desemnatu'a, peste totu e rotunda, cupolosa si atragatorie.

Ambitulu sta pe nesece colonne Corinthiace de granitu rosu de Afric'a inalte de 40 si grose de 4 urne, a carora basa inse e de marmore alba. In internulu lui ajungi stindu cinci trepte de metalu cu care e preveditu. Frontispiciulu triangularu, ac'u notedu, de demultu inse a fostu preveditu cu cele mai maestrite taicturi. Aici era representatu Joe in carulu de triumfu, inarmatu cu fulgere, alungandu pre Titani din ceriu. Acesta era tindre la invingerea lui Augustu; si in adeveru lupt'a cu Antoniu pentru domnirea lumii, se pote asemena cu nusiint'a Titaniloru de a restorna ceriulu. Fiesce care parte a ambitului representeza cea mai clasica arhitectura. Pe partea de a supra frontierei si de doue laturi se inaltiau statue de metalu. Din ambitu se merge in Pantheon. Usi'a de intratu e dupla si inaurita inalta de 30 si lata de 20. urne.

Intrandu in lăntu vedi unu lucru decatu care mai maestosu nu-ti poti imagina. Periferi'a interna e larga de 142 de urne si totu atata de inalta. Facia cu usi'a cuprinde locu gigantic'a statua de auru a lui Joe infrumsetiata cu petre scumpe, era giuru in pregiuru statuele de metalu si argintu acelor lalti diei asiediate in paretii scobiti pentru aceea treba. Lumin'a o primea pe nisece cupole de 28 urne de late, care se lasau pe colonne de porfiru. Acum in loculu dieiloru stau statuele santiloru. Paretii si nai'a au fostu celu mai minunatu mosaicu. Ciradele si tablele de marmore ce infrumsetiau odinioara paretii acestui edificiu erau unice in felulu lor!! —

Dorere ca acestu opu clasicu a arhitecturii romane, care uea in sine atata maestria si splendore, nu a potutu scapa intregu si nevatemat de barbari'a evului mediu. Statuele scumpe de metalu indata cu erup-

tiunile barbariloru in Rom'a, au disparutu. Gensericu cuprindendu Rom'a, portile de metalu le duse cu sine in semnu de triumfu, era Constantiu alu II-le strapuse treptele la Constantinopolu. Pontificele Urbanu alu VIII-le despoie frontispitiulu de infrumsetierile de metalu ca se-si verse tunuri spre aperarea fortaretei numite „S. Angeru“; si pentruca acesta beserica se aiba forma de crestina totu acestu Papa i aradica doue turnuri, denaturandu-i astufeliu tota form'a dinafara.

Barbaricii omeniloru au urmatu furi'a elementiloru. Cetatea eterna fu data mai demulteriori flacarei, si de-si acestu monumentu se opuse lungu tempu, frumseti'a lui esterna suferi multu de acestu incidinte. In urma Bonifaciu alu IV. pontificele romanu lu-prefaci' de totulu in beserica crestina.

Simtire eutrieratorie insocita de pietate religioasa te cuprinde candu stai in mediulu Pantheonului si uitandu-te in giuru vedi maestatea catu e de incantatorie in simplitatea sa!

Capitoliulu din Washington.

(Vedi ilustratiunea de pe pagin'a 9.)

Despre poterea civilizatiunei mai eclatante dovede ni pote da Americ'a. Acesta „lume noua“ in scurtu tempu din starea cea mai de giosu a culturii, de la solbatacime s'a naltiatu la cultura Europei civilizate, ma „Statele Unite“ din Nord-America potemu dice, ca in multe privintie a intrecutu pe cele mai civilizate state europene. Aci vedemu civilizatiunea dezvoltandu-se in deplin'a sa libertate, creandu capacitati celebre ce facu serviciu omenimei intregi. In dilele trecute o fama despre uciderea unei capacitati rare se latu in lumea intrega; — intielegemu mortea lui *Avramu Lincoln*, genialulu presedinte a le *Statelorunite*, carele din starea sa cea simpla de taiatoriu de lemne se innaltia pana la gradulu celu mai inaltu la care pote se s'avente unu individu in Statele Unite. — Elu a inbratiosiatu o cauza umana, s'a luptatu pentru eliberarea bietiloru selavi a Sudulu, si cand grandiosulu seu opu lu-a incoronatu cu rezultatulu stralucitu, cu frangerea deplina a selaviei, o mana infama frange anim'a cea mai nobile. Acesta cauza umana a trebuitu se fia sigilata si santita prin sangele martirelui. Elu a moritu. — dar' numele lui in eternu va remane in memori'a omeniei.

Cu asta ocaziune, candu jurnalistic'a lumii intregi vorbesece cu competitimire despre acestu asasinatu miserabilu si demnu de despretiuirea tuturoru omeniloru a caroru anime palpita de libertate. — affamu cu cale a comunica ilustratiunea acesta ce reprezenta Capitoliulu din Washington, cetatea in care fu ucisu nemeritoriulu eliberatoriu alu selaviloru din America.

Columb'a.

(Romanu de *Alesandru Dumas.*)

I.

5. Maiu 1637.

Columba frumósa cu pene argintie, cu prima nég-ra la grumadi si cu picioare ca de rosa, de óra ce prinsórea ta ti-se pare atátu de crudela, încátu te ameninti a te ucide pe grathiele ei, eu ti-redau libertatea.

Dar fiindu, câ tu fâra 'ndoiéla vrei a me parasí spre a conveni cu o persóna pe care o iubesci mai multu decâtu pe mine, e detorinti'a mea a te justificá pentru absinti'a ta de optu díle.

Adeverescu dara, câ eu voiú a te face sè-mi solvesci cu prinsóre eterna serviciulu ce-ti facui, — ânim'a omenésca e atátu de egoista, in câtu nu póte sè-ti fáca nimica fâra a pretinde pretiulu celeia ce-ti facú, adese ori dupa valórea sa dupla.

Du-te dar, placut'a mea anuciatóre, du-te, ivesce-te si dú compatimirea mea aceluia séu aceleia, care te chiama de si e departe si pe care ochii tei cêrca de si distanti'a e mare. Acésta epistola, ce o legu de ârip'a ta, este aপরাতórea fidelitâti tale.

Adio dar inca odata; ferest'a se deschide, ceriulu te ascepta . . . Du-te cu Ddiu!

II.

6. Maiu 1637.

Ti-multiamescu, ori cine sè fi, care-mi redadusi unic'a consórta; dar, vedi, fapt'a-ti santa si-are recompensarea sa: placut'a anuciatóre, ce-mi aduse epistol'a ta, ca-si candu ar fi sciuta, câ-ti detorescu multiamita, si cumca unic'a mea frica este, câ nesciúdu unde locuesci, me vei acúsá de recéla fatia cu tine, neliniscea ce o cuprinse la tine, o cuprinse si la mine.

Eri, la rentórcerea sa avea multa bucuria reaflandu-me; dar adi demanetia, — vedi câtu de schimbaciósa e! — adi demanetia nu se mai indestulesce cu mine; cu clontiu lu si cu âripele ei bate, nu grathiele coliviei sale, câ-ci neci candu n'a avutu colivia, ei grathiele ferestei mele; ea nu mai voesce a fi numai a mea; ea voesce a fi a amendurora.

Fia; eu — in contr'a opiniunei multora, cugetu, câ omulu duplica ceea ce are, deca o impartiesce cu altulu. Noi vomu avé dara d'acuma 'nainte doi Iris, si insemna-ti câ eu nesmintitu din acea precautiune la numii *Iris*, ca óre candu sè ni fia anuciatoriu: Irisulu teu care-ti va duce epistolele mele, Irisulu meu ce-mi va aduce ale tale; câ-ci speru, cumca vei fi atátu de bunu a-mi spune, ce felu de serviciu i facusi si cum ajunse in manile tale?

Te miri dóra, cum de me predau de locu la inceputu tîe necunoscutului séu necunoscutei. Dar tu esci bunu séu buna, de óra ce mi-retramisesi columb'a mea;

tótóata mi-tramisesi si o epistola care denuncia pe celu-ce sèa pe ceea ce a scris'o de o persóna destinsa si cu spiritu; de ora ce inse tóte ânimele innaltiate sunt sósori, tóte spiritele superiori sunt frati; numesce-me frate séu sóra, precum vei voi, câ-ci e de lipsa sè dau cuiva acestu titlu de frate séu de sóra, ceea inca n'am datu nimenui.

Iris, frumós'a mea amica, re'ntórna de unde vinisi si spune aceluia séu aceleia care te retramise la mine, câ eu te retramiseiu la elu séu la ea; si mai adauge inca, cumca mi-ar placé multu mai tare déca ar fi ea, decâtu elu.

Du-te, Iris, si cugeta câ te asceptu!

III.

Totu in diu'a acea dupa sunarea campaneloru la *Angelus*.

Sor'a mea,

Tu nu vei acúsá neci pe Iris neci pe mine, nu e asia? Eu nu fusei in chili'a mea cand anuciatórea ta sosi; numai ferést'a erá dechisa spre a lasá in laintru sufâriile d'antâie ale ventulu de séra. Iris intrà si ca-si candu placut'a creatura ar fi sciuta, câ are a predá o epistola si a duce respunsu, asteptá cu rebdare re'ntornarea mea, si cand intrai, ea de pe scandur'a pe care erá, sborà de locu pe ùmerii mei . . .

Dorere! in caderea ce o facui prin feluritele graduri a le marimei omenesci, aflai de amendoue lâturile drumulu multe emotiuni triste séu vioie. E bine, dar neci un'a n'a fostu mai trista decâtu acea, ce sentisem la retramiterea columbei tale, a carei nume neci nu-mi erá cunoscutu inca, — nume predestinatu, precum insa-ti ai spus'o, — eu crediui a me despartí de ea pentru tótódeauna; neci una n'a fostu atátu de dulce ca si acea ce o sentisem atunce, candu eu crediendu câ nu o voiú mai vedé, o diariú in chili'a mea si candu ea sborandu pe ùmerii mei sentii cum recorea âripei sale se ingana cu fati'a mea.

O Dómne, tu faci pentru omu, acestu eternu selavu de tóte ce lu-incungiura, tóte bucuriele si dorerile relative! si celu-ce n'a plansu candu a perdutu mai unu regatu, celu-ce nu s'a infioratu de ventulu palosiului care taiá câpete in giurulu lui, acela va plange odinióra vediendu in aeru o pasere fuginda; acela se va cutremurá sentiendu agitatiunea ce facúra in aeru penele istetie ale unei columbe! Asta e una din misteriile tale, o Domne! si tu scii, câ óre misteriile tale domnedicesci au adoratoru mai umilitu si mai evlaviosu decâtu acela, carele in momentulu acestu-a ingenunchie la Crucea Fiului teu divin, ca sè Te prémarésca si sè Te laude!

Eca dar totu ceea ce-mi dísei la revederea sermanei columbe, ce o cugetaiu perduta; inainte de cetirea epistolei ce-mi aduse.

Dupa cetirea epistolei cadiui in o dormitare profunda.

— Ce-mi ajunge, me intrebai, mie sermanului

omu ce sum, care am suferitu naefrangere, candu regai deja pactu cu vigeli'a si fratietate cu mortea; ce-mi ajunge mie, moribundului in imensitatea Oceanului, a me acati'a de acesta grinda notat'ore, d'ora cea de pe urma bucata din atare nae franta ea-si a mea si ce d'ora mai multu eventualitatea dec'atu Provedinti'a o aduse in manile mele? Nu e asia, c'a deca me predau sperantiei, me predau si tentatiunoi? S'eu d'ora fara a sei inchisei capetulu vestmentului meu la usi'a deschisa spre lume, si nu m'am smalsu de ajunsu, precum credeai, din vanit'at'ile si ilusiuile pamentului?

Precum vedi, sor'a mea, acesta cr'a o materia forte avuta pentru a fantasa si a me cuget'a: D'dieu a supr'a capului meu, afund'imea sub picioarele mele, in pregiurulu meu pe totindene lumea ce nu o mai vediui, c'a-ci mi-inchisei ochii, ce nu o mai audii, c'a-ci mi-astupai urechile, dar pe care o audu a murmur'a ca si prin trecutu si pe care o vedu intorcandu-se de nou si imprudentu ce sum, mi-deschidu ochii si urechile.

Inse d'ora trecu cu intipuirea mea peste realitate; d'ora aredicai atare faptu fara potere si insemnetate la inalt'imea unui evenimentu.

Tu potesci de la mine o simpla povestire, sor'a mea: ti-o facu.

Inainte de asta cu optu d'ile siediuu in gradina cetindu: voesci a sei ce felu de carte cetii, sor'a mea? Cetii acelu tesauru de amore, religione si poesia ce se numesce „Marturisirele Santului Augustinu.“ E'u cetii si cuget'arile mele se absorbira cu totulu de acele ale fericitului episcopu, care avea mama santa si care asidere cr'a santu.

Deodata audii a supr'a capului meu ceva ca batera aripeloru; aredicu ochii si vedu o columba ce se cobora iute la picioarele mele, cerendu-mi ajutoriu in contra uliului, care o alunga din departare at'atu de mica, in c'atu ea lasa deja cate-va pene de ale sale in ghiarele si clontulu paserei rapit'ore.

D'dieu, pentru a carui maiestate o pasere ce cade e egala cu imperati'a ce se ruina, D'dieu a spusu acestei pasere sermane, c'a cu voiu aper'a-o in contr'a amenint'areii uliului?

Ori cum a fostu, prinsci columb'a tremurat'ore si putintelu sangerata; o pusei in s'nu, unde ea se pitula cu ochii inchisi si cu an'ima palpitaante; si candu vediui uliulu, care statea in verfulu unui plop, o dusei in cell'a mea.

Uliulu in decursu de cinci siese d'ile nu-si parasu joculu observetoriu dec'atu numai pe cate-va minute si lu-vediui diu'a-nopte nemiscatu pe o crenga uscata de unde pandea pred'a sa.

Columb'a fara indoiela senti'a presinti'a lui; c'a-ci in aceste cinci siese d'ile ea parca trista dar resemnata si neci nu se duse la feresta.

In fine alalta eri uliulu disparu si instinctulu prinsonierei i spuse, c'a inamiculu ei se ur'i, si mai de locu

cu at'at'a taria se arunca spre feresta transparenta, c'atu mai nu o sparse.

Din minutulu acestu-a nu-i mai eram a'peratoriu, ci parcalabu; chili'a mea inceta d'ai fi asilu, ci i devinu prins'ore. O di intr'ega totu me incercai a o impac'a cu mine; o di intr'ega o refienui si ea se trudea. In fine eri o compatinii: scrisci epistol'a ce ai primit'o si cu ochi inundati de lacime deschisei ferest'a, c'a-ci eu cugetai a o vedu disparendu pentru totdeauna.

De atunce cugetai adese ori la acestu uliu, carele stetea nemiscatu si pandindu pe creng'a cea mai inalta alu bradului si intr'ensulu vediui simbolulu acelu inimicu alu genului omnescu care urla, dar pe care nulu vedemu si care se invertesece nencetatu in pregiurulu nostru, *quaerens quem devoret*, cercandu pe cine se inghita. —

Si acuma, de n'asiu fi sentitu placere, ce me sp'arie, la vederea acestei columbe si la primirea epistolei tale, eu ti-asiu spune: Povestesc-mi, sor'a mea, cum te-a parasitu Irisu, de ora ce si eu ti-am spusu cum a vinitu la mine.

Mane cele d'ant'ae radie ale sorelui voru afl'a deschisa ferest'a mea si anuntiat'ore ta va pleca pe aceste radie d'ant'ae, ducandu-ti respunsulu acestu-a.

Pana atunce, toti acci copii eu aripe, ce se numescu visuri, se se aplece cu respectu a supra culeusiu lui teu si se recor'esea fruntea ta cu batera aripeloru sale!

(Va urm'a.)

DESPRE AMORE.

Balsac: Amorea e o poesia individuale si tote acele ce s'au scrisu despre ea pana acuma, totu asia sunt adeveruri ca neadeveruri.

Anim'a nu cuno'sce intempl'ari miei, c'a-ci ea marese tote; pentru dens'a ruinaarea unui imperiu, ce a sustatu cinci seculi, e egala cu caderea unei parchi de manusi femeesci. — si mai totdeauna mai multu i pasa de manusie, dec'atu de imperiu.

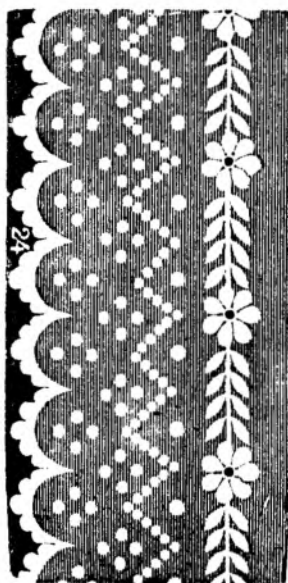
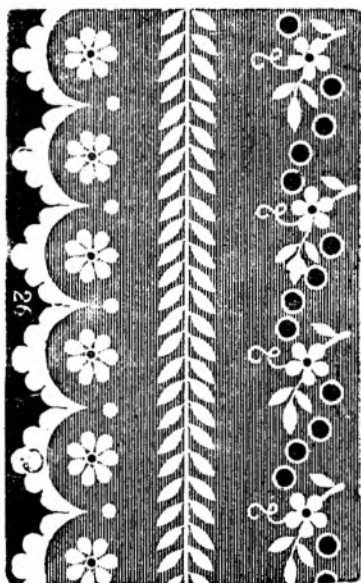
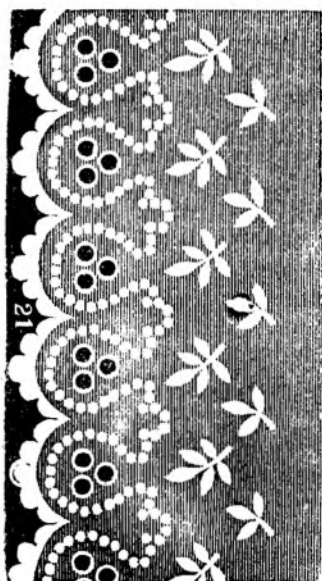
Amore fara incredere constante nu se pote intipui.

Emilia Girardin: Amorea nu pote esiste fara doreri si prin fericire inc'eta de locu, c'a-ci amorea fericita e realisarea perfecta a celoru mai incantat'ore visuri si totu ce e perfectu convine cu inceputulu finitului.

Chateaubriand: Pasiuile peatose provinu totdeauna din fala, er cele virtuose din amore.

Lamartine: Doue sentieminte sunt de ajunsu pentru omu, macar de-ar trai at'atu de multu ca stancelu: placerea cugetarei si amorea.

Modele de brodaria.

REVISTA SOCIALE.

— Pesta $\frac{4}{16}$. Iunie. —

(*Septeman'a emulatiunilor, — emulatiunea cea mai frumoasa, — nouitatea cea mai interesanta, — capital'a intenerita. — sosirea Maj. Sale, — primirea in Buda, — espusetiunea agronomo, — regatta, — conductu de faclii, — o sera in teatrulu magiaru. — rentornarea Maj. Sale, — mortea unei femei romane.*)

Septeman'a trecuta fu septeman'a emulatiunilor : espusetiunea societatii agronomice din Ungaria, regatta seu emulatiunea luntrelor pe Dunare, cursulu cailor, — totu atate emulatiuni frumoase si nobile; dar emulatiunea cea mai frumoasa au desvoltat'o locuitorii din Buda-Pesta si deputatiunile din provincia in privinti'a primirei cordiali a Majestatii Sale Imperatului.

Nouitatea cea mai interesanta, obiectulu conversarilor in palate si casulie — fu petrecerea Maj. Sale in Buda-Pesta. Stravechi'a capitala a Ungariei pare ca 'ntenerise, poporu nenumarabilu undula pe strate, ferestele infrumsetiate pomposu cu stindarde, tapete si flori, erau ocupate de secsulu frumosu; cele mai multe jurnale de Viena si unele din strainetate — intre altele renumitul „Times“ — tramisera corespundinti nice spre a li refera. Intru adeveru strainii, carii acuma antaia ora visitara Capital'a Ungariei voru duce cu sine suvenirile cele mai dulci.

Maj. Sa sosi in 6. l. c. demaneti'a la 9 ore si 10 minute in Pesta si la drumulu de feru fu primitu de catra gen. Neuwirth in fruntea unui batalionu de soldati, band'a intona imnulu popular; dupa defilarea batalionulu Maj. Sa — carele era imbracatu in uniforma de usaru — intre vivatele numerosulu publicu, cu carutia de curte trasa de siese cai plecã spre palatiulu regescu de Buda. Cu tote ca tempulu era ploiosu, stratele prin cari trecu Maj. Sa erau pline de omeni cari lu-intimpinara cu vivate entusiastice. In piati'a cetatii de Buda erau adunati fruntasii clerului, demnitarii militari si civili, deputatiunile si alte corporatiuni. Maj. Sa infatisiandu-se in sal'a tronului fu salutat cu entusiasmu, apoi Emininti'a Sa Cardinalulu Pimate alu Ungariei adresa o cuventare, la care Maj. Sa i respunse cu nesce cuvinte de celu mai bunu auguru pentru iubita nostra tierisióra. La 11 ore tempulu s'a serinatu si Maj. Sa la 1 ora visita espusetiunea agronomica, — espusetiunea era forte interesanta, dar despre asta speramu a comunica in nrulu viitoriu unu articolu speciale. Ser'a la 6 ore se 'ncepu regatta; tiermuriu Dunarei, puntea de feru si nãile ocupate de mii si mii de omeni, betran'a Dunare cu nenumaratele luntrisiore — compuneau unu tablou de totu pictorescu. Maj. Sa privi pana 'n fine emulatiunea „argonautilor“ si mai tardiu trecu in insul'a Margaretei unde emulantiu arangiara balu urmatu de focu arficiosu. Ser'a fu iluminatiune.

In dilele urmatore Maj. Sa binevoi a primi feluritele deputatiuni, si visita mai multe institute private si publice; fu de fatia de doue ori la cursulu cailor. — In 7. l. c. locuitorii din Buda-Pesta arangiara intru onorea Maj Sale unu grandiosu conductu de faclii; cu care ocasiune arsera 3—4000 de faclii, er trei bande militare si una populara intonau diferite piese. Maj. Sa fu gratiosu a se ivi pe balconu si poporulu lu-saluta cu vivate entusiastice. — In 8. sera Maj. Sa merse la teatrulu natiunale magiaru unde se representã oper'a „Faust“ cu vestit'a cantaretia dra Desirée Artôt. Publiculu din teatru era atatu de numerosu, in catu demaneti'a la 9. ore bilete nu se mai puteau capeta de felu. Ma audiramu, ca unii speculanti vendura cate o logia si cu 100 fl.

In fine in 9. l. c. ser'a la 11. ore Maj. Sa plecã catra Viena si la cas'a de plecatu alu drumulu de feru disese celoru de fatia : Iubirea Dvostre me convinge, ca potu conta pe Dvostre. Se trairi ferice! Voiu vini era curendu !“

Astfelu se fini solenitatea!

Si acuma inceta undularea poporulu pe strate, casele nu mai sunt infrumsetiate, nu mai vedemu atate carutie elegante, ospetariile nu mai gemu de omeni, se dusera toti care in catrau, cea mai mare parte inse la scaldi, ca-ci acuma e „saisonulu“ scaldelor, cand

Toti avutii 'n scalda pasa,

Nime nu remane-a casa,

Numai dascalulu din satu

Si sermanulu literatu.

Bucuri'a si dorerea sunt gemeni, disese unu poetu renumitu; asia si noi dupa aceste scene de bucuria suntemu siliti a ve conduce de locu la unu conductu — funebrele.

In 7. l. c. petrecuramu la locuint'a eterna una dintre cele mai culte femei romane, jun'a consorte alu domnului profesoru de limb'a si literatur'a romana la universitatea din Pesta si redactorulu „Concordiei.“

A mori abia in alu nouaspredececele anu alu etatii si in alu doile alu fericitei sale casatorii, — este ce-va mai tristu de catu acesta? ! Cine nu-si aduce aminte de poesi'a lui Bolintianu?

Amara e mortea cand omulu e june,

Cand diu'a-e frumoasa, cand traiulu e linu,

Cand paserea canta, cand florile spune,

Ca vietia e dulce si n'are suspinu!

Ca-si cand insu-si cerulu ar fi plansu mortea acestei june femei, la inmormentarea ei se reversa o ploia usióra. Juristi romani imbracati in doliu si cu faclii in mani petreceau cosciugulu.

Si acuma anim'a cea nobila jace in mormentu. Versati dar femei romane o lacrima la mormentulu acestu-a, carele e loculu de repausu eternu alu unei sorori demna de voi, — si se dorimu cu totii : Fie-i tierin'a usióra!

Iosifu Vulcanu.

Ce e nou ?

* * (*Mai înainte de toate*) trebuie să multămim un publicu pentru partinirea cea caldă și neîndatinată în literatură română, cu care onoră această întreprindere nouă; aducem multămimă întregii presei române, care salută cu cea mai viasă bucurie ivirea „Familiei“ pe câmpul literaturii naționale; toate organele de publicitate avem același scop, numai căile ni sunt diverse, — să lucrăm dăru toți în armonie și atunci vom ajunge scopul dorit. Dăru să ni ajute!

* * (*Aflăm cu bucurie*) cumca compania dramatică din București a dlui Pascali în excursiunea sa artistică va trece și în Transilvania. Amu dorim foarte, ca zelosul artist să cerceteze cu compania sa și Banatul și anume Lugosiul, unde zelul bravei inteligențe române îl garantează subsistența sigură. Noi ne vom îngriji, ca la timpul său să putem comunica corespunzător originalii despre reprezentările acestei companii dramatice.

* * (*La Adunarea Asociației din Arad*) unul dintre membri propuse, ca de acum înainte și femeile să poată fi — membrele Asociației.

* * (*În nrul viitor*) interesele altmăieri interesante vom publica portretul celebrului poet D. Bolintineanu, — nu peste multă vreme va urma portretul unei june artiste române.

— (*Comitetul teatrului național din Arad*) spre desvoltarea literaturii dramatice a anunțat 6. premii considerabile, — și acestea: pentru drame din istoria patriei 200 și 80 fi. — pentru comedii și piese populare 120 și 80 fi. pentru traducerea unui opus clasic de Shakespeare, Schiller sau Goethe 80 fi, și în fine pentru traducerea unei piese mai ușoare de conversație în proză 40 fi. — Toți din toate părțile facuși jertvescu, numai noi nu, — și până când?!

Publicații de concurs.

Subscrierile dorind înflorirea beletristicii noastre, defigu

6. galbeni ca premiu

pentru cea mai bună novelă *originală*. Opurile concursuale prevăzute cu motto și cu epistolă sigilată, ce va conține numele autorului, sunt de a se trimite *pană în 1. Octombrie* calendarului nou la Redacțiunea „Familiei“. Puteți emula ori ce novelă originală, dar cele istorice sau cele ce voru tracta despre atare datină populară voru avea preferința. Premiul se va judeca de către o comisiune de trei membri.

Onoratele Redacțiuni ale tuturor ziarelor românești sunt rogăte cu toată stăruința a reproduce aceste publicații în prețurile lor colone.

Pesta, 1/16. Iunie 1865.

Iosif Vulcanu.

Literatura și arte.

* * (*Carte nouă*.) Celebrul orator și deputat dietal D. Aloisiu Wlad de Selisce publică prenumeratiunea la „Originea și biografia“, cuventările dietale și

programul politico-național“ a sa. Prețurile prenumeratiunii pentru un exemplar e 70. cr. v. a. Cartea va eși la lapetul lui Iuliu. Suntem convinși că un publicu va participa cu cea mai mare căldură acestor publicații interesante.

* * (*Din București*) ni s'a trimis „Biblioteca română seri'a întâia volumul întâi: Catastroful Amurului și La gur'a Sobei“ Editore D. Toma I. Stoienescu. Cartea conține mai multe umorescuri și bluetes scrise cu multă spirit. Prețurile unui exemplar: 5 doidecieri.

— (*Poesiile lui Dimitrie Bolintineanu*), precum ni anunțau foile de peste Carpați, voru eși câtă de curendu de sub tipar în trei volume, cuprindându în sine poeziile cunoscute și încă needate ale laureatului nostru poet, și anume: Florile Bosforului, — Legendele Istorice, — Macedonele, — Reverii, — Diverse, — Sporadicele, — Poeme și satire, — toate nece grupe de flori încântătoare și eterne. Se promite, că editiunea va fi foarte lucioasă, prețurile —? Așteptăm cu căldură aparierea acestei cărți și credem că și publicul o ascépta cu asemenea căldură.

— (*Discuția Constantia Dunca*) va pune sub tipar un roman needat încă și scris în limba română: *O Familia din București* sau *Jesuitii României*. Editiunea elegantă costă 4. doidecieri, — editiunea ord. 3. doidecieri. —

— (*Si Criticul imparțial*) mereu se totu anunțau, că va apăre, însă nu luăm vedem. Dăru o *foia critică și imparțială* redigată de un bărbat *competent* ni-ar fi foarte de lipsă, și istéti'a pena a dlui. *J. M. Alesandrescu* cugetăm, că ar poté îndestula dorințele ardinde și urgiinti.

Din străinătate.

— (*O dămnă din America*) a citat pe bărbatul său înainte tribunalului, pentru-că a fost atâtu de negalant, că i-a cetit o epistolă ce eră adresată ei. Tribunalul a decis, că sociul ei a fost îndreptățit să franga sigilul, deorece bărbatul și femeia — *sunt una*, și diumătate din această *una* e bărbatul. Precum se dăce, în contra acestei judecări se voru face crancene și eclatante protestări. firesce subserise numai de — *dămnă*.

— (*Alesandria nouă*) Famosul general turcescu *Omer Pascha* a scris, și în curendu vré să edea *Viéti'a lui Alesandru cel mare*, pe care el lu prețuiesce mai pre susu decât pe *Iuliu Cesare*.

— (*Viéti'a lui Iuliu Cesare*) ce va apăre câtă de curendu și în limba română, va eși și în cea arabică.

— (*Ca raritate*) din timpul de adă se scrie, că în Paris o féta de chilia (fille de chambre) a gasit o sumă foarte însemnată de bani, și a fost atâtu de conștiințoasă, că nu s'a odihnit până nu a aflat pe proprietariul banilor perduti, acesta apoi înmăntu de omenia rară, ca semnu de recunoștință a împărțit averea sa, astufelu, că a luat-o de socia. Întru adevăru întemplantarea nu e mare, dar' e rară, na dăru unică.

— (*Cea mai repede trasă*) pe calea ferată, ce numai a potut fi până acum, a fost aceea ce a dus în 20-lea a l. tr. pe regina Engliterei din castelul Windsor la Balmarol în Scotia. Peste o îndepărtare de

500 $\frac{1}{2}$ m. engleze (130 mil. germ.) a sboratu in 21 ore, cu tóte câ de 6. ori s'au schimbatu trasurile.

— (*La serbarea lui Dante*) din partea municipalitatilor italiene s'au donatu Florentiei acele 600. standarde, ce au falfaitu in acésta diua marétiá, si se voru pastrá in sal'a din Palazzo del Podesta, pentru ca in totu anulu la diu'a nascerei lui Dante sê se espuna.

— (*Denarií lui Petru.*) O dama de rangu mare din Russia facandu-si inchinatiunea inaintea tronului papalu, a prezentatu Papei o pereche de pantofi fórte maiestrosu brodati. Santia Sa a primitu donulu cu placere si inca i-a donatu ei totu o pereche de pantofi, in cari dómna a aflatu scrisori in pretiu de 30,000 franci. Asia scrie o fóia italiana.

— (*Conferinti'a jurnalistiloru germani*) s'a tienutu in 11. a lunei curinte.

— (*Unu lacu a peritu.*) Pe langa Dnistru unu lacu cu suprafatia de 10—12 stangeni si 2—3 stangeni afundu de-odata ca si cand neci n'ar fi fostu — a peritu; lasandu dupa sine o gropa de $\frac{1}{2}$ st. larga si cine mai scie câtu de adanca. Se crede câ prin acésta apa s'a scursu pe sub panentu in Dnistru ce e in apropiere.

— (*Diuarele francese*) scriu, câ inainte cu vre-o 4. ani langa Galati in Romania s'au aflatu urmele a duóe cetáti romane, ce au fostu ocupate de a cincea legiune macedona. Despre monetele si alte obiecte, ce s'au aflatu aci, eruditulu Reynier a referatu academiei sciintiefice din Paris, carea fiindu multiamita cu rezultatele imbucuratórie, a propusu guvernului, ca sê trimita in Romania o comisiune archeologica pentru ca sê intreprinda acolo desgropari in interesulu sciintieloru. Acésta comissinne a si plecatu la loculul destinat.

— (*O cununia pompósa.*) In 7-lea a lunei curinte s'a celebratu in Londra cununia fetei baronului L. Rotschild cu b. Ferd. Rotschild. Ceremoniele cununiei le-a executatu marele rabbi Dr. Adler, in presentia rudeniiloru, consuliloru de Austria si Francia, mai multoru ministri, principii, conti si lordi. — Dupa acésta s'a datu mésa splendida pentru 126 invitati, apoi a urmatu balu, la care au luat parte corpulu diplomatiloru, principele de Cambridge, contele Condé si prince'sa de Aumale. Toaste mai insemnate au tienutu Disraeli, Pr. Sommerset si lordulu Judele supremu.

Feliurite.

— (*Ultimele ore ale unoru persone renumite.*) Raphael a moritu in vinerea mare din an. 1520. — chiaru cand zugravia Innaltierea Domnului.

Petrarca, cetindu in biblioteca a adormitu pentru totudéuna.

Rousseau filosofulu in or'a de mórte a pofritu, ca sê-lu duca la aeru liberu si sê mai véda gradin'a sa.

Torquato-Tasso, dupa ce a rogatu pre cardinalulu Cynthio, ca sê-i arda scriptele, si a-nume „Jerusalemulu eliberatu“, cu aceste vorbe a repausatu: „In manile tale o dómne!“

Haller marele medicu, pe patulu seu celu de mórte si pipaiá arteri'a. „Inca bate arteri'a!“ dîse „inca si

acum inca totu mai bate . . . acú catva mai incetu acú a statu!“ Cu aceste frumosu a adormitu.

Carolu I. mergandu pe esiafodu a dîsu: „Nu me temu de mórte, ea nu me îngrodiesce!“

L. Borne erá pe mórte. In diu'a de pe urma i dîse mediculu: Dta tusiesci acú mai greu?! Bolnavulu respunse cu o vóce debile: „Me miru! câ-ci tóta nóptea m'am indeletnicitu in tusa.

Byron a strigatu: „Lasati-me sê dormu!“

Nelson: „O sarutare!“

Goethe: „Lumina! mai multa lumina!“

Elisabel'a regin'a Engliterei: „Tóte pretiésele mele numai pentru unu momentu!“

Beaufort cardinalulu: „Nu este ore mediulocu in contra mórtei?“

Hugo Grotius: „Lasati-ne, o lasati-ne sê fimu seriosii!“

Walter Scott: „Asia simtiu, ca si cand me asiu creá de nou!“

Washington: „Tóte mergu cum se cade!“

Juliu Cesare: „Si tu fiulu meu Brutus?“

Georgiu Sincai cronicariulu nostru aruncatu de valurile sórtei vitrige, a caditu obositu sub nescé garduri, si dîcandu: „Acum sê me odihnescu!“ — a moritu.

* * (*Unu fisiologu englesu*) a calculatu ce influintia are cutare studiu asupra etatei omului si a statoritu urmatorea regula: invetiatiu traescu 75 ani, filosofii 70, sculptorii si pictorii 70, legistii 69, medicii 68, teologii 67, limbistii 66, misicalistii 64, scriitorii de romanuri si drame 62, poetii 57. Cu tóte aceste Young a traitu 84 ani, Dryden 70. Dintre scriitorii de drame Crebillon a traitu 89 ani, Goldoni 85, Voltaire 84, Corneille 78, Lope de Vega 73, — din contra Schiller a traitu 46 ani, Shakespeare 52, Racine 60, Michael Angelo si Titian 96, Raphael si Byron 37, Mozart 36.

* * (*Newton*) a traitu 85 ani, neci cand nu s'a intrebuintiatu de ochilari si nu i-a picatu neci unu dinte. Opurile lui au esitu dupa mórtea sa edate de inamiculu seu Hookes. In parlament a vorbitu numai de doue ori; odata in o cestiune neinteresante si de altadata, cand a facutu atenta cas'a câ s'a spartu o ferésta si domnii deputati se potu reef usioru.

Deslegarea Gâciturei din nrulu de proba: *Familia*. — Deslegare buna amu primitu de la dómn'a Siarlota Hentesiu si D. G. Fogarasi.

Rebus.

Proprietariu, redactoru respundiatoriu si editoriu: **IOSIFU VULCANU.**